

«Наш основний принцип роботи — експертність, яка підтверджується справами»

Переїхати з Донецька до Києва та розпочати юридичний бізнес спочатку... Історією розбудови бренду юридичної компанії зі спеціалізацією в митному праві з «Юридичною Газетою» поділився **Герман Таслицький** — засновник DELTA INTERNATIONAL SERVICES та ЮК «ПРАВОЗАХИСТ УКРАЇНА»

Читайте на стор. 4

Коло інтересів: Топ-3 напрямки інвестицій в Україну

«Можемо стверджувати, що інвестиційний клімат має тенденцію оздоровлення. Деколи здається, що пропозиція навіть перевищує попит: виникають ситуації, коли інвестори готові вкладатися, але знайти відповідний проект наразі неможливо», — **Любомир Кузюткін**, керуючий партнер ЮФ EXPRO

Читайте на стор. 7

Винагорода для виконавця

стор. 20

Чому інвестор тікає з України?

стор. 30

Кращі юрисдикції для ведення бізнесу у 2019 році

стор. 36

Потепління інвестиційного клімату в Україні

Інвестиційна привабливість України зростає, згідно з показниками міжнародних рейтингових агентств. Проте чи відчувається це в реальному секторі економіки — велике питання. Сьогодні залученню інвестицій у довготривалі проекти заважають такі процеси як корупція, нестабільність валюти, адміністративний тиск, перемінність українського законодавства. Протягом останнього часу на законодавчому рівні бу-

ло впроваджено низку реформ, спрямованих на покращення процесів ведення бізнесу. У цій статті ми розглянемо останні зміни в законодавстві, які впливають на інвестиційне середовище України.

Актуальний стан інвестиційної привабливості України

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі, у 2018 р. розмір надходження прямих іноземних інвестицій в Україну склав 2,5 млрд доларів,

що на 8% більше, якщо порівнювати з 2017 р. Найбільші обсяги надходжень прямих інвестицій спрямовувалися в такі галузі: промисловість, будівництво, сільське господарство, оптова та роздрібна торгівля, транспорт. Головними інвесторами в Україну виступили Кіпр, Нідерланди, Велика Британія, Німеччина, Австрія та Швейцарія.

Продовження на стор. 38

Потепління інвестиційного клімату в Україні

Тарас ПОШИВАНЮК,
партнер EQUITY

Ілона МИЛОŠTIVA,
юрист EQUITY

Закінчення. Початок на стор. 1.....

Відповідно до рейтингу Світового Банку щодо простоти ведення бізнесу Doing Business 2019, Україна стала більш інвестиційно-привабливою у порівнянні з минулим роком та піднялась на 5 позицій, посівши 71 місце зі 190 країн світу. Варто відзначити, що з 2014 р. Україна піднялась у цьому рейтингу на 41 позицію та продовжує зберігати активний темп зростання. Підвищення позицій України в Doing Business сприяє зміцненню авторитету України на міжнародному ринку.

Окрім того, відповідно до оцінки рейтингового агентства Moody's Investors Service, кредитний рейтинг України підвищено з Саа2 до Саа1. Позитивні зрушення пов'язують зі зменшенням боргових навантажень завдяки кредитній програмі Міжнародного валютного фонду. Слід зазначити, що повільний стан реалізації проектів великої приватизації та державно-приватного партнерства негативно впливає на довіру іноземних інвесторів до України як надійного інвестиційного партнера.

На сьогодні в Україні вже прийнято деякі законодавчі акти щодо дерегуляції, лібералізації валютного законодавства, подолання корупції та інших важливих питань, які ми розглянемо далі.

Дерегуляція

З досвіду ліберальної європейської моделі економіки вбачається, що спрощення регуляторних функцій держави позитивно сприяє розвитку конкуренції та відкриває рівні можливості для ведення бізнесу. З метою скасування зайвих адміністративних процедур та покращення бізнес-клімату, 27.03.2019 р. Кабінет Міністрів України прийняв постанову №367 «Деякі питання дерегуляції господарської діяльності». Постанова враховує міжнародну практику та передбачає:

- спрощення та прискорення процесу створення товариства з обмеженою відповідальністю шляхом надання засновнику можливості обрати необхідний варіант статуту в електронній формі;
- зменшення вартості кредитування шляхом надання банківським установам інформації про позичальників, що міститься в державних реєстрах;
- вдосконалення процедур екологічного контролю скидання вод;
- оптимізацію взаємодії замовників та органів архітектурно-будівельного контролю з питань реєстрації декларацій про готовність об'єкта будівництва до експлуатації;
- спрощення процедур імпорту автомобільних запчастин шляхом скасування обов'язку оформлення українського сертифіката типу та якості для автозапчастин, що експортуються з ЄС;
- встановлення порядку одночасного присвоєння поштової адреси об'єктам нерухомості та видачі містобудівних обмежень.

Метою реформи дерегуляції є скорочення кількості контактів між бізнесом та державними органами, що сприяє зменшенню рівня корупції. Для ефективного впровадження ре-

форми дерегуляції, за ініціативою Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, було створено незалежну урядову організацію BRDO, що фінансується Європейським Союзом. З метою побудови ефективного регулювання господарської діяльності BRDO здійснено низку законодавчих реформ, які позитивно впливають на підвищення інвестиційної привабливості України.

Ще одним важливим кроком у дерегуляції стало запровадження пілотного модуля Інтегрованої системи державного нагляду та контролю, який розроблено на підставі системного аналізу ризиків підприємницької діяльності. Система була створена наприкінці 2017 р. Державною регуляторною службою України спільно з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України. Вона надає підприємцям доступ до бази даних про заплановані заходи контролю та податкових перевірок. Ця система запроваджує механізм використання чек-листа, в якому зазначаються конкретизовані вимоги для кожного бізнесу. За допомогою такого чек-листа підприємець зможе самостійно перевірити бізнес перед запланованою податковою перевіркою.

Окрім того, передбачається запровадження онлайн-скарг та відкритий рейтинг контролюючих органів. Завдяки реалізації системи, жодна

податкова перевірка вже не буде такою неприємною несподіванкою для підприємця. Безперечно, дерегуляція — це крок вперед, що сприятиме покращенню якості адміністративних послуг, зменшенню їх вартості та простоти ведення бізнесу.

Корпоративне законодавство

Часті корпоративні конфлікти та незахищеність прав учасників господарських товариств зумовили потребу вдосконалення корпоративного законодавства. 17.06.2018 р. набув чинності Закон України №2275-VIII «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

Закон запроваджує поняття корпоративного договору, яким учасники товариства визначають порядок реалізації взаємних прав та обов'язків. При цьому сторони можуть передбачити відповідальність учасників товариства за невиконання окремих положень корпоративного договору. Для виконання умов корпоративного договору закон запроваджує безвідкличну довіреність, якою довірену особу можна наділити повними правами учасника, в тому числі щодо вчинення правочину з відчуження частки. Варто зазначити, що на відміну від статуту, корпоративний договір не підлягає обов'язковому оприлюдненню та містить

Основні країни-інвестори

(джерело — Equity)

конфіденційну інформацію, що стосується виключно прав та інтересів сторін такого договору.

Також закон передбачає механізм squeeze-out, що означає обов'язковий продаж акцій міноритарними акціонерами на вимогу мажоритарного акціонера, який володіє понад 95% акцій. Вказана процедура може відбуватися без згоди міноритарного власника, оскільки для списання коштів достатньо рішення мажоритарного учасника. При цьому кошти для викупу акцій перераховуються на спеціальний ескроу-рахунок. Такий механізм успішно працює в європейських країнах. Однак в Україні процедура squeeze-out потребує доопрацювання. На практиці права міноритарних власників акцій можуть порушуватися, оскільки механізм визначення ціни акцій чітко не врегульований.

До того ж законом скасовано обмеження щодо кількості учасників товариств. Також зменшено кількість обов'язкових відомостей, які необхідно вказувати у статуті для реєстрації товариства. Відповідно до закону, дивіденди виплачуються з чистого прибутку товариства. При цьому виплата дивідендів за будь-який період, кратний кварталу, здійснюється у строк, що не перевищує 6 місяців з дня прийняття рішення про їх виплату. При цьому учаснику, який не повністю вніс свій вклад, виплата дивідендів забороняється.

Окрім наведеного, новий закон передбачає зменшення кількості відомостей, які обов'язково вказуються у статуті, та обов'язок нотаріального посвідчення статуту. Також змінився порядок виходу учасника зі складу товариства. Учасник, який володіє 50% частки, повинен отримати згоду інших учасників на вихід з товариства. Зазначена зміна зумовлена необхідністю запобігання банкрутству товариства у разі відчуження значної частки капіталу.

Загалом, новий Закон «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» захищає інтереси учасників товариства та містить ефективні міжнародні механізми корпоративного законодавства. Однак деякі положення потребують подальшого вдосконалення.

Валютне регулювання

Тотальний валютний контроль та регуляція перешкоджали веденню зовнішньоекономічної діяльності в Україні. На часі, з метою зупинення відпливу капіталу з України та залучення нових інвестицій, виникла потреба у послабленні валютного контролю. Реформа валютної лібералізації була розроблена Національним банком України разом з експертами Міжнародного валютного фонду та передбачає подальше покрокове зменшення валютної регуляції.

07.02.2019 р. набув чинності Закон «Про валюту і валютні операції», що послаблює валютний контроль. Зокрема, закон запроваджує:

- розрахунки в іноземній валюті за валютними державними облигаціями;
- скасування індивідуальних ліцензій на валютні операції;
- можливість вільного використання рахунків юридичних осіб за кордоном;
- збільшення ліміту для переказів іноземної валюти за кордон без відкриття рахунку з 125 до 150 тис. грн;
- збільшення граничного строку для розрахунку за експортно-імпортними контрактами до 365 днів;
- скасування реєстрації іноземних позик в НБУ;
- спрощення порядку погашення зовнішнього боргу;
- скасування обмеження на дострокове погашення іноземних зобов'язань;
- право інвестувати кошти за кордон до 2 млн євро на рік без оформлення будь-яких дозволів та ліцензій.

Окрім того, закон дозволяє вільно відкривати рахунки для юридичних осіб за кордоном. Однак на практиці під час відкриття рахунків за кордоном можуть виникати труднощі з підтвердженням походження коштів та визначенням цільового призначення рахунку, тому радимо детально підготувати підтверджувальні документи.

Досі українське законодавство не захищало інвестора від можливих валютних ризиків. Новий закон передбачає можливість резидентам купувати іноземну валюту та зберігати її на рахунку для виплат за іноземними кредитами, що сприяє захисту інтересів інвестора від валютних коливань.

Також закон також передбачає онлайн-обмін та купівлю іноземної валюти. Практика онлайн-обміну валюти давно та успішно працює в Європі. Однак в сучасних умовах потрібен час, щоб забезпечити технічну можливість реалізації нововведення в Україні. На жаль, деякі обмеження все ще залишаються. Зокрема, відповідно до нового закону, розмір валютної виручки, що підлягає продажу, не скасовується, а лише зменшується до 30%.

Отже, впровадження положень Закону «Про валюту і валютні операції» дійсно може сприяти притоку іноземних інвестицій в Україну, однак валютна регуляція потребує подальшої лібералізації.

Захист іноземних інвестицій

Важливим кроком вперед в інвестиційному законодавстві є прийняття 24.11.2018 р. Закону №2418-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння залученню іноземних інвестицій», яким врегульовано проблемні питання обліку прав іноземних інвесторів та фінансових посередників у депозитарній системі України. Закон запроваджує легалізацію інституту номінальних утримувачів цінних паперів, що мають стати учасниками депозитарної системи обліку цінних паперів.

Відповідно до положень закону, номінальний утримувач — це іноземна фінансова установа, яка зареєстрована в державі, що є членом Європейського Союзу та/або членом групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), а також має право надавати своїм клієнтам послуги з обліку цінних паперів та реєстрації переходу права власності на цінні папери, в тому числі в інших державах.

Згідно з нормами закону, відомі міжнародні інвестиційні банки зможуть відкривати у депозитарних установах України рахунки в іноземних цінних паперах. Такий рахунок відкривається на підставі договору, що передбачає обов'язкову умову про розкриття інформації.

Окрім того, закон передбачає захист конфіденційної інформації про отримувача, яка може бути розрита лише за офіційним запитом компетентного органу. У разі відмови номінального утримувача розкривати інформацію про бенефіціарів рахунок отримувача підлягає блокуванню. Таким чином, іноземні фінансові установи більше не зобов'язані особисто укладати договори з українськими депозитарними установами та проходити особисту ідентифікацію в Україні.

Водночас, відповідно до норм закону, забороняється звернення стягнення на цінні папери, права на які обліковуються на рахунку номінального утримувача. При цьому депозитарна установа не може розпоряджатися такими паперами без відповідного доручення від номінального отримувача. Загалом, Закон №2418-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння залученню іноземних інвестицій» зумовлює розвиток конкурентоспроможності України на міжнародних інвестиційних ринках.

Потребує вдосконалення

Отже, сучасні тенденції інвестиційного законодавства позитивно впливають на інвестиційну привабливість України. Однак, незважаючи на суттєві зрушення законодавства у бік європейської практики, попереду все ще залишається довгий та складний шлях до потепління інвестиційного клімату в Україні.

Серед ключових потреб інвестиційного середовища варто відзначити такі:

- зміни до антикорупційного законодавства;
- захист прав та інтересів інвестора;
- зниження відсоткових ставок на кредитування;
- галузева дерегуляція адміністративних послуг;
- зменшення валютних ризиків;
- прозора приватизація;
- вдосконалення концесійного законодавства;
- спрощення процесів відкриття та закриття бізнесу;
- вдосконалення механізмів захисту права власності та ін.

Усім відомо, що найкраще для зміцнення авторитету працює досвід і практика. Вважаємо, що пріоритетним та ефективним напрямком розвитку інвестиційної політики є поступова успішна реалізація масштабних інвестиційних проектів. Безперечно, залучення на український ринок впливових іноземних інвесторів та якісне супроводження таких проектів сприятиме покращенню іміджу України на світовому ринку та залученню довгострокових інвестицій.

Загалом, за останній час інвестиційний клімат в Україні потеплів. Однак для подальшого росту інвестиційної привабливості державі та бізнесу необхідно докласти багато взаємних зусиль. [✎](#)